

Privredno - kulturne
Matiце
za Sjevernu Dalmaciju

ГЛАС

СРПСКА БИБЛИОТЕКА
ЈУРИЈА ДУКОВИЋА
СИБЕНИК
НАУЧНИ ОДСЈЕК
Izlazi Četvrtkom.

Privredno - kulturne
Matiце
za Sjevernu Dalmaciju

Godišnja pretplata za našu državu 40 din., za
Ameriku 2 dolara, a za ostalo inostranstvo 80 din.
Članovi Matice dobivaju list besplatno.
Primjerak 1 din.

Шибеник, 9. Марта 1931.
БРОЈ 97. ГОДИНА III.

Vlasnik »Privredno-kulturna Matica« za sjev. Dalmaciju
Urednik Dr. NIKOLA SUBOTIĆ
Uredništvo i uprava — Ulica Boždara Petranovića
Telefon br. 63. — Broj ček. računa 38.242

Vojvoda Živojin Mišić*)

Engleski historik i filozof Toma Karalaj objasnio je svoje interesantno shvaćanje historije u poznatom djelu *O herojima*. Po Karalajovu shvaćanju — historiju jednoga naroda sačinjavaju samo heroji. To su veliki pregaoci, krupne ličnosti i vrhovi društva. To su genijalni ljudi koji se vide i čuju u sadašnjosti, i koji čitavom narodu otvaraju putove budućnosti u njegovu historijskom razvitku. Svaka epoha u historiji ima svoga heroja koji je predstavljala nosi, vodi i oličava. On se javlja u najvažnijem trenutku, baš onda kada je od njega najveća potreba. Nestaje ga, kad njegovo vrijeme prođe, kad njegov potreba prestane.

Karalajovo mišljenje potvrđuje i naša narodna prošlost. Ovom prilikom biće dovoljna samo dva primjera za ilustraciju.

U početku XIX. vijeka javila se u našoj historiji prva sudbonosna epoha divovske borbe za oslobođenje. Ta epoha dobila je svoga heroja u licu velikoga i besmrtnog „Vožda“ Karadžorđa Petrovića. Kroz njegova usta izgovarali su riječi slobode milijoni duša koje su stoljećima robovala. Sve stare želje i snovi probudili su se u dohini narodne duše i za izvjesno vrijeme zadobili realan vid. Samo Providence i zakon historijske nužde poslali su tada Karadžorđa, da povede čitav narod u borbu i da s njime izvojuje slobodu.

U najbližoj prošlosti, kada je za naše oslobođenje nastala najsudbonosnija epoha, Providence nam je opet dalo dva velika voda, dva dostojna potomka „Vožda“ Karadžorđa. Blagopočivši kralj Petar I. Veliki Oslobođilac i Njegovo Veličanstvo naš omiljeni kralj Aleksandar I. briljantni su predstavnici i nosioci ove epohe. Obasuti neograničenim povjerenjem cijeloga naroda, Oni su uspjeli da na ruševinama dviju carevina podignu granitnu zgradu naše slobode na koju su vijekovi čekali. Kroz najteže kataklizme i iskušenja Oni su svoj narod mudro proveli, oslobodili, ujedinili i besmrtnom slavom ovjerenjali.

U sudbonosnim trenucima, kada su se od 1912 do 1918 godine odigravali čudesni ratovi za naše oslobođenje i ujedinjenje, Oni su znali odabrati za intimne saradnike najbolje među najboljima i staviti ih na prava mjesta, da se dostojno oduže otadžbini. Na taj način mogle su da izbiju u punom sjaju i velike ratničke vrline našega naroda, i da nadu sjajne predstavnike u slavnim vojvodama: Radomiru Putniku, Živojini Mišiću i Stepi Stepanoviću. Taj trolist naših velikih nacionalnih stratega zajedno, i svaki zasebno i pojedinačno, znači oličenje borbenosti i životne sposobnosti naše rase. To su tri svjetlila koja

*) Predavanje održano učenicima učiteljske škole u Šibeniku, 5 marta 1931

će svijetliti našem narodu dok ga traje.

Kako se nedavno navršilo deset godina od smrti vojvode Živojina Mišića, Ministarstvo prosvjete izdalo je naredenje da se u svima školama naše države osvježi uspomena i podvuku zasluge toga našeg velikog vojskovođe.

Živojin Mišić rodio se 7 januara 1855 godine u kolubarskom Struganiku blizu Valjeva. Roditelji su mu bili seljaci. Kad je svršio osnovnu školu upisao ga je otac u gimnaziju u Valjevu. Tu je izučio šest razreda kao odličan dak. Zatim je, 20 septembra 1874, stupio u artiljerijsku školu, gdje se također uvijek isticao. Po završetku učenja u toj školi nastupio je službu u pješadiji, a nastavio u generalštabu. Tu je prešao postepeno sve položaje. Kao vrlo darovit, spreman i savjestan oficir, on se u svakoj prigodi odlikovao. Jedno vrijeme bio je i profesor vojne akademije, i tu predavao strategiju. Za generala bio je proizveden 20 oktobra 1912, a za vojvodu 4 decembra 1914 godine.

U mladosti učestvovao je u srpsko-turskim ratovima 1876, 1877, 1878 i u ratu s Bugarima 1885 godine. U balkanskim ratovima 1912 i 1913 god. bio je kao pomoćnik načelnika štaba Vrhovne komande desna ruka vojevode Radomira Putnika. Mišićev talent vojskovođe velikog kalibra izbio je u punoj mjeri tek u velikom svjetskom ratu. On je njegovao i vojnu književnost: pisao je mnoge rasprave iz oblasti ratne vještine, a god. 1907 preveo s njemačkog jezika »Taktiku« od Balka. Njegova prsa ukrašavali su najveća naša i strana odličja. Umro je u Beogradu, 7 januara 1921, u 66 godini života.

U središtu zasluga vojevode Živojina Mišića stoje dvije najvidnije, koje su ga i učinile besmrtnim. Prva je njegova zasluga: pobjeda na Suvoboru (Rudniku), a druga proboj solunskog fronta.

U početku svjetskog rata, u velikoj bitci na Jadru i Ceru, od 2 do 6 avgusta 1914 god., srpska vojska pod komandom Stepe Stepanovića dočekala je i do nogu razbila najsajniju austrijsku vojsku. Taj udarac je Austriju prenerazio ali ubrzo se osvijestio. Ona je prikupila novu, ogromnu vojsku, dovukla nov materijal i počela odmah nove operacije. U tom trenutku kod srpske vojske prilike su bile vrlo teške. Municija, naročito topovska, bila se gotovo sva istrošila. Vojnici nisu imali dovoljne odjeće, a već se primicala zima sa hladnim noćima. Austrijancima su stizale nove rezerve za odmjenu, a srpska vojska više se gotovo niotkuda nije mogla da popunjuje. Pojedine čete čak su

mjesecima izdržale na izvjesnim položajima. Pa ipak, Srbi su se hrabro držali, naročito na slavnim Gučevu, Mačkovu Kamenu i Crnom Vrh. Potpuno izmoreni, oni su se u oktobru morali da povuku sve do iza Kolubare Tih dana pao je i Beograd u neprijateljeve ruke. Zima je osvajala, kiša pljuštrila, a putovi se razblatjavili. Austrijanci pod komandom generala Počoreka žurili su da što prije »svrše sa Srbijom«, da speru za dobijenu ljavu i da srpsko povlačenje pretvore u paniku. Ta žurba i nepogodno vrijeme ubijali su Austrijancima živost, a i umor ih je sve više osvajao.

Srpska vrhovna komanda primjetila tu krizu austrijske vojske. U to isto vrijeme Srbima stiže nova municija preko Soluna, a stari kralj Petar pojavio se u rovovima. Komandu nad Prvom armijom uze u ruke general Živojin Mišić i po naredenju Vrhovne komande prede u napadi 20 novembra 1914 god. na položajima Suvobora udari svom snagom na neprijatelja i strelovitom brzinom probi austrijski front. Silnu carsku vojsku zahvati paničko bjekstvo. Za samih osam dana neprijatelj je bio izbačen iz Srbije, a Beograd oslobođen, 2 decembra. Preko 30.000 zarobljenika i ogroman nepregledan plijen ratnog materijala svake vrste pade u srpske ruke. Čitave gomile lješina, razbijena kola i pobacano oružje kazivali su rasulo i propast česareve armije. Kao u kakvoj staroj moralnoj priči, sotona je bio egzemplarno kažnjen za sva zla što ih je našem narodu kroz vijekove naneo. Srpska vojska odnijela je pobjedu koja je dosada najveća u svojoj srpskoj historiji. Tom prilikom Mišić je proizveden za vojvodu, dobio je najveći vojnički čin, koji samo vrlo rijetko i najzaslužniji u ratu dobijaju.

Kao što je poznato, srpskom vojskom i jugoslovenskom divizijom dobrovoljaca na solunskom frontu zapovijedao je Njegovo Veličanstvo naš današnji kralj Aleksandar. Načelnikom štaba Vrhovne komande bio je proslavljeni vojvoda Živojin Mišić. U ljeto 1918 godine odlučilo se da srpska i francuska vojska pokušaju prolomiti neprijateljski front na jako utvrđenoj liniji Soko Dobro Polje Veternik. Poslije solidne pripreme, 14 septembra počela je oštra kanonada iz 600 topovskih grla, a sutradan na juriš učinjen je strahoviti proboj bugarskih položaja. Bugari su se očajno branili, ali silnoj navali srpskih i francuskih trupa nisu mogli odoljeti. Bugarsko povlačenje ubrzo se pretvorilo u panični bijeg koji je zahvatio i njihove saveznike Austrijance i Nijemce. Poslije dvanaest dana borbe vjerolomni Bugari pali su na koljena i kapitulirali potpuno. 4 oktobra 1918 abdicirao je kralj Ferdinand i sramno pobjegao iz Bugarske. Za Bugarskom ubrzo je kapitulirala i Turska. Nove austrijske i njemačke čete brzo poslale u pomoć nisu mogle zaustaviti pobjednički marš srpskih i francuskih sokolova. Porazeni i demoralisani

Austrijanci i Nijemci bježali su glavom bez obzira. Dogadaji su se nizali munjevitom brzinom. Već krajem oktobra rasulo Austrije i slom Njemačke bili su zapečaćeni. Naši nepobjedivi Orlovi Bijeli raskovali su stoljetne lance i donijeli nama svima slobodu zlatnu. San tolikih vijekova postao je java, ideal tolikih naraštaja u prošlosti postao je djelo: 1 decembra izvršilo se oslobođenje i ujedinjenje jugoslovenske braće i sazдала se naša moćna i prostrana Kraljevina Jugoslavija!

Proboj solunskog fronta izvršio se po planu koji je izradio vojvoda Živojin Mišić. To je njegovo posljednje veliko djelo.

Živojin Mišić je bio čovjek koji je u svima prilikama pokazao osobine velikog nacionalnog stratega. On je neobičnom pronikljivošću umio da procijeni ratnu situaciju, da prouči sve okolnosti, da promjeri sve poteškoće i olakšice i da onda brzo pristupi odluci. „Ličio je — kako kaže prof. Mile Pavlović — na pozorišnog režisera koji unaprijed sve ima pripremljeno i vrlo dobro zna kad i šta treba u danom času da radi. Ove odlike dopunjavala je i jedna specijalna i vrlo karakteristična osobina ovoga vojskovođe: on je bio neobičan psiholog, — kao knjigu umio je da čita dušu svoga borca. Iako školovan i obrazovan, on je umio, jer je i sam bio seljak, da se udubi u shvatanja i razmatranja svojih ratnika; umio je njihovom pameću da misli i njihovim jezikom da im govori. I borci su njegove misli i riječi smatrali kao odjek sopstvenih misli i za to su vjerovali u njega i slijepo ga slušali. Mišić je umio da izabere momenat i da zgodno u dušu čitavih borbenih masa ubaci varnicu oduševljenja koja borca zanosi i odvodi s pjesmom u najkrvaviji okršaj. Poznate su one njegove dvije kratke besjede i naredbe iz vremena suvoborske bitke i za proboja solunskog fronta... „Kući, braćo, kući! U slobodu! u slobodnu Otadžbinu!“ — to su bile završne riječi naredbe.“

Na njivi našega općeg napretka duboka je brazda, koju je vojvoda Živojin Mišić zaorao i dobro sjeme što ga je posijao. Njegove zasluge za narod, otadžbinu i ostvarenje ideje narodnog jedinstva i oslobođenja dale su mu pravo na besmrtnost.

Mirko Ležaić

Novi most preko Krke dobio ime Kralja Aleksandra.

Na molbu skradinske i šibenske opštine Nj. V. Kralj je dozvolio da se novi most, sagrađen preko Krke, nazove mostom Kralja Aleksandra. Iz dvorske kancelarije došlo je o tome obavještenje.

Jesam li poslao pretplatu?

Privilegovana Agrarna Banka u godini 1930.

Pretsjednik ove banke, g. dr. B. Marković, raniji ministar financija, dao je štampi ovaj prikaz o cjelokupnom bančinom radu za protekli period njenog poslovanja od njenog osnivanja do danas:

RAZVOJ POSLOVA

Bančino poslovanje skupčano je sa velikim teškoćama: neiskusnost i neuređenost imovinskih prilika kod seljaka, izaziva potrebu velikog administriranja, dok se jedan zajam realizuje. Bančina administracija je imala u toku prošlog perioda 170.000 primljenih i 213.000 ekspedovanih predmeta. Zajmovi su stizali u velikom broju: dosada je primljeno 19.000 molbi za hipotekarne zajmove; raznovrsnost zakona, kako dok se zajam ne ostvari, tako i za dalju proceduru, traži u istom odjeljenju, na jednom istom poslu podjelu rada (tapije, posjedovnice, intabulisanje, ekzekucije i dr.); veliki broj dužnika i njihove pismene obaveze (100.000 dužnika) komplikuje manipulaciju sa istima, (obligacije, mjenice, tapije) u vođenju evidencije i u čuvanju.

Koliki je obim poslova biće jasno ako se napomene da je banka dosada riješila (do uključno 27. februara): 17.028 hipotekarnih zajmova za 516,537.100 dinara, 171 milijun zajam za 3,173.100 dinara, 67,606 zadružnih zajmova kroz: 3.379 zadruga za 237,760.720.50 dinara, svega 84,805 zajmova za 757,476,920.50 dinara.

PROSJEČAN IZNOS ZAJMOVA

Bančina politika u pogledu davanja hipotekarnih zajmova išla je u pravcu odobravanja sitnih zajmova, jer je smatrala da je, tu i najveća potreba i da sitna gazdinstva nisu u mogućnosti, kao ona većega obima da se služe kreditima kod većih i solidnih novčanin ustanova. Prosječan zajam iznosi sumu od 16.500 do 47.500 kako u kome kraju. Ovaj maksimum u pogledu veličine zajma je ostvaren u Dunavskoj, a minimum u Vrbaskoj banovini. Zajam po jednom hektaru zemlje, kreće se od 2.300 do 4.200 dinara. Minimum je kod Vardarske banovine, a maksimum kod Primorske banovine. Odobreni zajmovi iznose procentualno od procijenjene vrijednosti 15.5 po sto, do 25.5 po sto.

*

Bančina akcija u davanju zajmova je rasprostranjena na cijelu zemlju; njenim kreditima se koriste poljoprivrednici iz cijele zemlje. U krajevima većega posjeda, zajmovi, po visini, uzeli su veće razmjere, a u krajevima sitnoga posjeda i zajmovi su sitni. Zemljoradnik danas osjeća da nije usamljen, i da se za svoje potrebe u kreditnu, može obratiti ustanovi koja je samo za njegove potrebe i stvorena. Danas se već osjeća da je banka dobila kontakt i sa najudaljenijim i najzabačenijim selima u zemlji.

I kada se zemljoradnik bude vaspitao da vodi računa o svojim obavezama, onda će on osjetiti u punoj mjeri blagodat ove akcije. Zelenaštvo je uveliko suzbijeno, a interesna stopa u zemlji uveliko smanjena.

PRIVILEGOVANA AGRARNA BANKA I ZADRUGARSTVO.

Banka je u prošlom periodu vremena odobravalala srednjoročne kredite (lične kredite) g. tovo isključivo preko zadružnih ustanova, sa rokom ne dužim od tri godine. Stojeći na gledištu, da je najzdraviji i najkorisniji zemljoradnički kredit, u ekonomskom i etič-

kom pogledu onaj, koji se razvija preko zadružnih organizacija, prvi napori bančine uprave, još u početku rada, bili su upućeni u pravcu uspostavljanja najuže saradnje sa tim organizacijama. Bančin je krajnji cilj zemljoradnički kredit, ali u tome cilju i istovremeno, njen je krajnji cilj zadugarstvo, prošireno na sve zemljoradnike, a na bazi zadružne etike i morala. Banka tome teži, i cijela njena akcija, ukoliko se ona odnosi na zadugarstvo mora se razumjeti da je motivisana željom da i sa svoje strane doprinese, i ako nije zadružna ustanova, evoluciji u pravcu gore istaknutog ideala.

Kroz svoju reviziju zadružnih ustanova, bančine mjere su imale za cilj ispravku onih grešaka koje prijete zdravlju jedne zadruge.

Od početka rada Privilegovane agrarne banke pa do 31. decembra prošle godine, izvršeno je 1802 revizije zadružnih ustanova, i to pojedanput pregledano je 1846, po dvaputa 295, po triputa 20 i po četiri puta jedna ustanova.

Može se reći, bez ustezanja, da su ove revidirane zadruge, koje su održale poslovne veze sa bankom, dovele u ispravno stanje svoj rad i svoju poslovnu organizaciju. Jedan primjer ilustruje korisne posljedice ove akcije. Banka je svugdje tražila zavođenje i striktno uplaćivanje na stalnu štednju i na udjele, u svakoj zadruzi. Pokazalo se statistički da su za nepunu godinu onaj broj zadruga od kojih banka ima podatke, povećali svoju stalnu štednju i udjele za skupa 19.000.000 dinara, i sa toliko ojačali svoje materijalno stanje i svoja sredstva za rad. Zadugarstvo pokazuje znake mnogo jače aktivnosti.

ZA UNAPREĐENJE ZADRUGARSTVA

Svjesna značaja zadugarstva za razvitak sela i velike njegove uloge u privrednom prosperitetu zemljoradnika, Kraljevska vlada, da bi pomogla akciju na unapređenju zadugarstva u cijeloj zemlji, riješila je: da sumu od 4.000.000 dinara, koja predstavlja dividendu za prošlu godinu, na akcije Privilegovane agrarne banke koje pripadaju državi i Klasnoj lutriji, ustupi za stvaranje narcitog „Državnog fonda za pomaganje zadugarstva“, pri Privilegovanoj agrarnoj banci.

Bančin upravni odbor, na svojoj prošloj sjednici rješio je, da se Kraljevske vladi predlože sljedeće mjere, koje bi obuhvatile jedan program u pravcu pomaganja zadugarstva, i koji bi se izvodio upotrebom gornjih sredstava:

1. Potpomagale bi se nove zadruge novčano za smanjivanje režijskih troškova, za nabavku knjiga, materijalaj kasa itd. da ne bi rad otpočinjale sa velikom pasivom. Isto tako pružala bi se pomoć u cilju sniženja kamatne stope, na zajmove koje zadruge daju svojim članovima.

2. Pomagalo bi se održavanje zadružnih tečajeva sa predavanjima iz zadugarstva i sa praktičnim vježbama, kako u svrhu propagande za osnivanje novih zadruga, tako i za poboljšanje rada i poslovanja u već postojećim zadrugama.

3. Dodjeljivala bi se izvjesna pomoć za učenike tečajeva iz sasvim mladih i materijalno još slabih zadruga.

4. Potpomagale bi se osnivanje šestomjesečnih zadružnih škola u Beogradu, Skoplju i Sarajevu u kojima bi se spremali poslovođe za zadruge,

po uzoru već postojećih zadružnih škole u Zagrebu i Ljubljani.

5. Podupirala bi se akcija za osnivanje „Visoke poljoprivredne zadružne škole“ u kojoj bi nastava trajala jednu godinu, u kojoj bi se spremalo tehničko zadružno osoblje.

6. Dodjeljivala bi se nagrade za obradu važnih temata iz oblasti zadugarstva.

7. Dodjeljivalo bi se nekoliko godišnjih nagrada najboljim sekretarima-blagajnicima, odnosno zadružnim funkcionerima, čijim radom njihove zadruge pokažu najbolji uspjeh.

8. Otkupom popularno napisanih knjiga iz oblasti zadugarstva i razdavanjem istih u narod, širila bi se ideja zadugarstva, naročito u krajevima, gdje je ono u začetku.

SNIŽENJE KAMATNE STOPE NA ZADRUGARSTVO

U vezi postignutih rezultata u prošloj godini, proračuna plasmana u tekućoj poslovnoj godini, kao i o ukupnim prihodima i rashodima, koji će se u tekućoj poslovnoj godini postići, uzimajući za bazu diskontnu stopu Narodne banke 5 1/2 posto, kod koje banka ima poslovni kredit oko 200 miliona dinara, bančin upravni odbor,

na prošloj sjednici svojoj rješilo je: da se kamatna stopa na zadružne zajmove snizi od 8 posto na 7 posto. Pošto zadružni zajmovi predstavljaju zajmove za tekuće potrebe zemljoradnika, uprava je željela da ove tekuće potrebe zemljoradnika zadovolji zajmovima sa izuzetno niskom stopom.

Spuštanje kamate na hipotekarne zajmove odlaže se iz razloga, što je ona za današnje prilike i po cilju za koji se hipotekarni zajmovi uzimaju, relativno povoljna. Hipotekarni zajmovi u glavnom, uzimani su radi isplate postojećih teških dugova i po kratkom roku i po velikoj interesnoj stopi. Mjenične dugove je seljak pretvorio u dugoročne, amortizacione, sa uveliko sniženom kamatnom stopom. S druge strane, za hipotekarno novčano tržište u zemlji mjerodavna je Državna hipotekarna banka, te Privilegovana agrarna banka u tome pogledu ne može prednjačiti. A i treba i mogućnost zaključivanja inostranih zajmova, dugoročnih, zalogom hipotekarnog bančinog portfelja, ne bi se smjelo onemogućiti spuštanjem kamatne stope, nesrazmjernoj onoj koja danas vlada na svjetskom novčanom tržištu za ovu vrstu plasmana.

Pregled događaja u svijetu

Najkrupniji događaj iz posljednjih dana jest pomorski sporazum, koji je postignut između Engleske, Francuske i Italije. Ovim je likvidiran francusko-talijanski nesporez, koji je u odnosima tih dvaju naroda stvorio bio jednu nezgodnu atmosferu. Sad će se moći stvoriti jedna znatno povoljnija situacija i jedna sasvim nova atmosfera, koja će u mnogome olakšati i ubrzati povoljno regulisanje i mnogih drugih problema, pred čijim se rješenjem nalaze ova dva naroda. Tme će se nesumnjivo znatno popraviti i opšti položaj u Evropi, koji je dosada bio domiran francusko-talijanskim nesporezom i stvoriti znatno povoljniji uslovi za uspješan ishod sudbomosne opšte konferencije o razoružanju, koja će se održati u februaru iduće godine. Da bi ovaj sporazum postao sastavni dio Londonskog sporazuma, zaključenog između Engleske, Amerike i Japana, potrebno je da prethodno

bude dostavljen Sjedinjenim Državama, Japanu i britanskim dominionima i da od njih bude prihvaćen. Američki pretsjednik Hoover već je dao izjavu, da se čitav svijet mora radovati ovom sporazumu.

— Engleska vlada imala je malu rekonstrukciju. Parlament je izglasao reformu izbornog reda.

— Njemački ministar inostranih djela posjetio je Beč, gdje je bio svečano dočekan. Njemačka vlada vodi pregovore sa socijalistima. Ovi ne žele ulaziti u vladin blok, ali, ako bi se pokazalo da vlada i njena većina misle ozbiljno na borbu protiv fašizma u Njemačkoj, socijalni demokrati izjavljuju, da bi imali računa pomagati tu vladu.

— U poljačkom parlamentu pretresa se nacrt ustavne reforme.

— Turski će se parlament raspustiti.

Gospodi oko glasila „Katolik“

U prvi čas nijesmo smatrali nužnim da se osvrćemo na odnosno pisanje mjesnog katoličkog lista „Katolik“ od 22. februara ov. god. br. 8 u kojem se napada ovo Sokolsko društvo, što je na Čistu srijedu održalo u svojim prostorijama na Poljani Kralja Petra plesni vjenčić. Nijesmo htjeli da reagiramo iz prostog razloga, jer nećemo da se ime našeg društva iznosi i raznaša po novinama u polemike kakve svrhe. Ali, jer se „Katolik“ u svom broju od 1. marta o. g. ponovno o nas spotaknuo u ovoj stvari, odlučismo istupiti, a sve u svrhu da javnost, na koju „Katolik“ ovim svojim pisanjem apelira, bude tačno obavještena, što je na stvari.

Prije svega, valja nam istaknuti, da Sokolska društva uopće, pa tako i ovo naše, nisu nikakova vjerska društva, niti su bezvjerska, a niti protuvjerska, što niti ne mogu, niti smiju da budu, kad najveća većina njihovih članova pripadnicje su bilo jedne ili druge vjere. Dakle, jer Sokolska društva nemaju ništa zajedničkog sa vjedom, onda ona nijesu ni pozvana da

se njome bave, t. j. niti da je propagiraju niti proganjaju.

Sa tog gledišta valja također promatrati sveukupni rad sokolski koji je jedino nacionalan i jugoslovenski.

Što se pak tiče specijalno naših priredaba prilikom Korizme, istaknuti nam je ovo.

Starija generacija, naime ona prijeratna dobro znade, da se u ovim našim krajevima do pred svjetski rat nije plesalo kroz cijelu godinu, kako to danas biva, već se uz koju malu i rijetku iznimku plesalo jedino i isključivo kroz karnevalsko vrijeme. To je tačno. Ali vremena su se promijenila. Svjetski rat donio je sobom štošta što moguće nije baš najbolje i dobro, pa tako bez sumnje i ovo prekomjerno plesanje valja pripisati nedobrim ratnim posljedicama. No povratak u ranije predratno doba i stanje ne da se provesti kroz noć, pa zato valja o tome voditi računa i znati između više zala izabrati po mogućnosti ono najmanje. Kad se to uvaži, neće valjda nitko, pa ni gospoda oko „Katolika“ ustvrditi, da je već zlo dozvoliti mla-

dosti da se skuplja i prolazi u pristojnom i njoj odgovarajućem ambijentu i pod strogim nadzorom, pa bilo to i u korizmeno vrijeme, nego li da se skiče i da se zabavlja kojekuda i kojekako. Da je današnja mladež takva i da hoće da se zabavlja, a što opet barem za danas nemoguće je spriječiti, najbolji je dokaz, što isti Križari i „Križarice“, kojima je zabranjeno plesati u njihovoj križarskoj sredini, ipak plešu drugud, pa dolaze i u ovo naše društvo. Dakle kao što je slučaj da „Križari“ dolaze da plešu u Soko, tako da nije isključeno da bi sokolska mladost pošla da se zabavlja onamo gdje joj nema mjesta. A mi toga nećemo. Jednom riječi u Sokolskom društvu šibenskom, pleše se i u ovo korizmeno vrijeme, jer isto smatra to potrebnim u vlastitom interesu svojih članova, a nemoguće je da nekome prkositi, pa ni onima koji misle kao gospoda oko „Katolika“.

Uostalom ovo korizmeno plesanje nije nešto nova, već se to prakticira od više godina unatrag. Nego mi držimo da ova „Katolikova“ hajka na naše društvo nije baš radi samog korizmennog plesanja i da mu nije svrha eventualno njegovo uklanjanje, već je to jedno od sredstava da ovom našem društvu naškodi i da proti istome radi među našim građanskim i težačkim svijetom.

Da je tomo tako govore slijedeće činjenice.

Prije svega ton i način pisanja takvi su da dobiva čovjek utisak, da se to, što se piše, ne piše da uvjeriš protivnika o štetnosti i nepodosnosti plesanja u korizmeno vrijeme. Jer kad bi to bilo slučaj, stvar bi se raspravila mirno i bez žuč, a nebi se apeliralo na javnost, prikazujući ovo naše društvo zbog tog plesanja kao nedostojno da prima u svoju sredinu one koji tu spadaju.

Drugo. U broju od 1. marta o. g. osim što se u istom broju ovo naše društvo napada zajedno sa Masarykovim društvom »Kolo« i »Jadranskom stražom« zbog istog plesanja, ponovno i posebice napada se isto zbog iste stvari.

Konačno dok se naše društvo napada zbog tog plesanja, pa bilo i korizmenog, dotle mnoga šibenska časna gospoda i svećenici i njihovi istomišljenici, akoprem je po propisima rimokatoličke crkve plesanje uopće zabranjeno, doprinijela su svoj obol na pr. plesu društva »Krka«, pa bilo to i kupnjom srećaka, a da se nitko od njih nije sjetio Sokolskog plesa, koji im je također bio najavljen i primili su odnosni poziv.

Toliko o onome što se zna i vidi, dok ono podzemno i zakulisno rovanjenje protiv Sokolstva sa strane nekih, ostavljamo njima samima da o tom svom patriotskom radu obračunaju sa svojom nacionalnom savjesti i svijesti.

Pri zaključku, a obzirom na naše korizmeno plesanje, poručujemo gospodi oko „Katolika“, da bi moguće naše Sokolsko društvo bilo spremno da učini kakav ustupak u tom pravcu t. j. da ne priređuje plesne vjenčice u korizmeno vrijeme, pa makar imalo i kakve štete, (ne materijalne, jer se ulaznicom jedva pokrivaju troškovi tih vjenčica), ali prije toga molimo tu gospodu i njihove sumišljenike da pridu Sokolstvu i našem Sokolu, kamo i oni pripadaju kao ljudi nacionalni, a ne da osnivaju „Križare“, kojima je svrha da to Sokolstvo pobijaju. (Čitaj uvodnik „Katolika“ od 1. marta 1931. br. 9, na koji upozoruje svoje sumišljenike isti „Katolik“ u onom napadaju na naše društvo). Nego, jer mi dobro

znamo da oni neće k nama, plesalo se u Sokolu ili ne plesalo u ovo korizmeno vrijeme, to ih najljepše molimo da ovo naše društvo ostave na miru i da nas ne smetaju u našem radu, koji nije ni bazvjerski ni protuvjerski, već je jedino i isključivo jugoslovenski, pa manifestirao se u nazočnom slučaju i u korizmenom plesanju.

Hoćemo još da opazimo, da se „Ljudi od vodstva“ (našeg društva) nijesu ni malo uzrujali niti se rasrdili na gospodu oko „Katolika“ zbog njihovog odnosnog pisanja, pače kako je već rečeno u prvi čas nije se ni pomišljalo odgovarati na onaj njihov ispad.

Sokolsko Društvo u Šibeniku

Šibenik, 27. februara

Odgovor „Jadranskoj Pošti“ na članak „Šibeniku to ne dolikuje!“

U „Jadranskoj Pošti“ od dana 25. februara t. g. izašao je članak pod naslovom „Šibeniku to ne dolikuje!“ pa bez obzira na samu naredbu br. VI. 23742 od dana 15. VI. 1830. koja se odnosi na uređivanje radnoga vremena u pekarama i bez obzira na njezine mane i nedostatke moramo, da se obazremo na nesočni članak otštampan u „Jadranskoj pošti“, gori navedeni i da gosp. piscu toga članka dokažemo, da ne samo, da njegov članak ne dolikuje, da brani Šibenik, nego da je u čitavoj svojoj suštini neozbiljan i bez ikakve stvarnosti i dublje podloge. Socijalna skrb u Splitu izdala je naredbu o radnjama i radu pomoćnog osoblja pod br. 23742 od dana 15. jula 1930. po kojoj se naredbi zabranjuje svaki rad u pekarama od 22 sata u večer do 4 sata u jutro. Razumije se, da je nedjeljni početak potpuno usvojen i u nedjelju nema nikakova rada u pekarama sve do ponedjeljka do 4 sata. Pekari grada Šibenika i to ozbiljniji ljudi i vlasnici većih pekara, a ne oni koji peku valjda 5 ili 6 kg. kruha na dan, potuzili su se gosp. Banu, da ta naredba ne odgovara životnim prilikama grada Šibenika i to sa stvarnih razloga, koje diktira život i životne potrebe, moleći g. Bana, da tu naredbu zamijeni sa starom naredbom, koja je do tada vrijedila. Šibenski vlasnici pekara naveli su slijedeće razloge za to:

1. Ako počne rad tek u 4 sata u jutro u pekarama, dok se brašno prosije, dok se kruh umijesi, dok kruh ukisa, dok se kruh razreže, dok se kruh metne u peć i ispeče i dok se kruh malo ohladi, da ne može kruh biti gotov prije 8 1/2 ili 9 sati jutro.

2. Naveli su, da u gradu Šibeniku nema vode do 7 sati u jutro, pa one pekare, koje ne bi slučajno mogle, da se opskrbe dan prije vodom, morale bi čekati da voda dođe u 7 sati u jutro i tek tada mijesiti kruh, a taj bi mogao biti gotov, tek oko 11 1/2 ili 12 sati.

3. Naveli su nadalje, da je stanovništvo grada Šibenika većinom težačko i da težaci u jutro rano idu u polje, a u ljetno doba već u 4 sata, pak svaki seljak hoće, da uzme sobom u polje i komad svježega kruha, koga će on kroz dan jesti. Po ovoj naredbi on ne može, da uzme svježega kruha, jer će taj biti tek 8 1/2 pečen, a on će, težak, već biti daleko u polju u to doba.

4. U grad dolaze seljaci iz okolice koji prodaju na trgu mlijeko, jaje i druge predmete i gledaju, da što prije dođu svojim kućama, pak svaki nastoji, da u gradu kupi svježega

kruha, koga će odnijeti kući, jer na selu nemaju bijeloga hljeba, već crnoga kao što to selo običaje.

5. Naveli su nadalje, da iz Šibenika u jutro rano oko 5 1/2 sati idu parobrodi Jadranske Plovidbe u okolicu i da mnoga sela i trgovci iz sela nabavljaju kruha iz grada; a pošto parobrodi putuju u 5 1/2 sati a kruh se u to doba počinje tek mijesiti, to nije moguće, da parobrodi raznesu kruh u sela i okolicu, već jedino tvrde od dan prije.

6. Naveli su nadalje, da i građanstvo ima napokon pravo, da u jutro kad pije kavu i nešto zalaže prije nego li polazi na rad dobije koru svježega hljeba, a ne tvrdog od dan prije, a na građanstvo ipak treba imati obzira, (a ne kako to misli gosp. pisac navedenog članka, da treba paziti samo na dva tri radnika, a na čttavi drugi narod koji snosi sve terete i dužnosti kamenom u rebra.)

7. Naveli su nadalje, da je sama naredba štetna i po radnike, jer će radnici u to doba kad nemaju posla u večer mjesto na svoj posao, ići po kavanama i gostionicama, a dabome i izgubiti pri svome poslu, a sama naredba opet nameće im 2 sata više rada, nego li je stara naredba namitala. To su stvarni razlozi, koje su ozbiljni i čestiti poslodavci grada Šibenika istakli g. Banu, a koji su razlozi sami po sebi u istinu takove prirode, da im treba podati osobite pažnje i osobite brige, jer nova naredba nosi sobom u ekonomskom i trgovačkome pogledu dosta štete gradu Šibeniku, što jasno izbija iz istaknutih razloga, koje su poslodavci iznijeli gosp. Banu. Celokupno građanstvo grada Šibenika usvaja ove razloge, koje su i poslodavci gosp. Banu iznijeli, a na građanstvo kako smo već rekli treba uzeti obzira, jer 17.000 duša koje Šibenik ima, ipak treba poštivati i uzeti njihove želje u obzir. Da vidimo ko stoji uz gosp. člankopisca u „Jadranskoj Pošti“? Građanstvo ne, od poslodavac jedan ili dvojica, od radnika pekarskih, kojih ima 23 u Šibeniku, 3/4 su za staru naredbu, a tek 1/4 za novu naredbu.

Trgovci, društva, parobrodarska društva, radnici i seljaci, svi su za staru naredbu, jer to traži interes sviju. Koga onda može, da zastupa gosp. člankopisac, koji misli u svojoj glavi, da njegov članak i 6 radnika, koje on zastupa, podižu Šibenik na nekakvi kulturni nivo zato što bi ovo 6 radnika spavalo ili eventualno sjedilo u kavanama mjesto, da radi obnoć? Kada bi kultura i napredak sastojao u tome, da 6 radnika pekarskih spava obnoć i da bi ta okolnost bacila Šibenik na stotine godina napred, onda mi potpisujemo koliko god nas u Šibeniku ima, neka to 6 radnika spava 20 sati na dan, sve do svoje smrti, a mi ćemo ih badava hraniti. Treba, da znade g. člankopisac, da je ova naredba proti koje govore pekari u Šibeniku, provedena jedino u Primorskoj banovini, a ni u jednoj drugoj banovini nije provedena, pa ni u Zagrebu, ni u Ljubljani, ni u Beogradu.

Ideja, da se ukine noćni rad, lijepa je, ali nestvariva. Trebalo bi onda ukinuti i željeznice koje obnoć putuju i parobrode, zatvoriti sve restauracije i sve kavane, zatvoriti sve industrije i sva velika poduzeća, gdje se rad bez ogromnih šteta ne može prekinuti. Sve bi to trebalo ukinuti i uvesti novu naredbu za sviju, e da budemo konsekventni. Zašto baš konsekventnost da bude kod pekarskih radnika i u Primorskoj banovini, a kod nijedne

druge klase radnika i nigdje drugdje u zemlji, da ne bude provedena.

Kavane dakle treba zatvoriti u 10 sati u večer, isto tako hotele i kazališta, kinematografe, željeznice obustaviti i parobrode pustiti u liniju tek pri izlazu sunca. Eto, tako zamišlja člankopisac „Jadranske Pošte“ nrediti sadanje društvo. I ako on kaže, da Šibenik prima veselo naredbe, mi mislimo, da je zbilja i ovu primio člankopisac „Jadranske Pošte“ previše veselo i da nas je poslužio jednim zbilja veselim člankom.

Malo više ozbiljnosti i realnih pogleda na život i potrebe života, a to dolikuje ne samo Šibeniku, već svakome ozbiljnome gradu i građaninu. Jedino rad i samo rad će nas spasiti!

Svakako bismo rado znali ime gosp. člankopisca u Jadranskoj Pošti e da ga upoznamo po perju, kada ga po pjevanju ne možemo, da upoznamo. U ostalom. poslodavci, pekari u Šibeniku novom naredbom ne gube ništa, dapače prišteđuju, jer ne moraju, da troše obnoć svjetlost; ali je naredba kao takova štetna po samo građanstvo i po sami grad Šibenik, jer će poslodavci u Šibeniku prodati na hiljade kilograma manje kruha, nego li su ga prije prodavali, a to je za sveopću privredu ipak jedan udarac, zato se pekari poslodavci ljute.

Tako treba prosuđivati ovakove momente, a ne floskulama i kojekakvim krilaticama izlaziti u svijet od kojih niko nema koristi.

Ovoliko za sada gosp. člankopiscu u „Jadranskoj Pošti“, dok ćemo dalje nastaviti drugi put.

Nekoliko pekarskih poslodavaca.

Privred.-kulturna Matica

Prilozi

Da počasti uspomenu g. de Darinke Kulišić priložio je Dr. N. Subotić u Šibeniku din. 100; Boško Popovac u Metkoviću, u mjesto čestitke O. Motodiju Šeatu, admin. parohije u Metkoviću, o tridesetgodišnjici njegove sveštenečke službe din. 30; Marko Ilić Šibenik, da počasti uspomenu smrti Ines ud. Milić rođ. Wajjard din 20.

Jubilarnе marke na uspomenu desetgodišnjice Ujedinjenja

Čisti dobitak ide za uređenje našeg ratnog groblja kraj Parize.

G. ministar saobraćaja odlučio je, da se jubilarne marke na uspomenu desete obljetnice Ujedinjenja puste u saobraćaj s danom 1. aprila ov. god. i to da važe do 30. septembra 1931. godine. Ove će se marke izdati u nominalnoj vrijednosti od 50 para. 1 din. i 3 dinara, a prodat će se marke po 50 para za 1 dinar, marke od jednog dinara za 2 dinara, a marke po tri dinara za 4 dinara. Ovaj višak preko nominalne ide u korist rezervnih oficira i bivših ratnika za uređenje ratnog groblja u Francuskoj kraj Pariza.

Predavanje Narodne Ženske Zadruga

Šibenska Narodna Ženska Zadruga odlučila je da održi u gradu niz predavanja o različitim aktualnim pitanjima društvenog života. Prvo takovo predavanje održala je u dvorani Sokolskog društva gđa Mileva Defilipis o ženskom pokretu i njegovim zadacima. Predavačica je na vrlo interesantan način prikazala ideološku stranu ovoga danas jakog pokreta u svijetu, pozvavši na kraju i šibenske žene da se priključe zajedničkoj akciji svih žena svijeta za ostvarenje njihovih prava u društvu. Gđa Defilipis osvrnula se također opširno na problem materinstva. Na kraju svog zanimljivog predavanja predavačica je bila živo pozdravljena.

Privilegovana Agrarna Banka u godini 1930.

Pretsjednik ove banke, g. dr. B. Marković, raniji ministar financija, dao je štampi ovaj prikaz o cjelokupnom bančinom radu za protekli period njenog poslovanja od njenog osnivanja do danas:

RAZVOJ POSLOVA

Bančino poslovanje skupčano je sa velikim teškoćama: neiskusnost i neuređenost imovinskih prilika kod seljaka, izaziva potrebu velikog administriranja, dok se jedan zajam realizuje. Bančina administracija je imala u toku prošlog perioda 170.000 primljenih i 213.000 ekspedovanih predmeta. Zajmovi su stizali u velikom broju: dosada je primljeno 19.000 molbi za hipotekarne zajmove; raznovrsnost zakona, kako dok se zajam ne ostvari, tako i za dalju proceduru, traži u istom odjeljenju, na jednom istom poslu podjelu rada (tapije, posjedovnice, intabulisanje, ekzekucije i dr.); veliki broj dužnika i njihove pismene obaveze (100.000 dužnika) komplikuje manipulaciju sa istima, (obligacije, mjenice, tapije) u vođenju evidencije i u čuvanju.

Koliko je obim poslova biće jasno ako se napomene da je banka dosada riješila (do uključno 27. februara): 17.028 hipotekarnih zajmova za 516.537.100 dinara, 171 milijun zajam za 3.173.100 dinara, 67.606 zadružnih zajmova kroz: 3.379 zadruga za 237.760.720 50 dinara, svega 84.805 zajmova za 757.476.920 50 dinara.

PROSJEČAN IZNOS ZAJMOVA

Bančina politika u pogledu davanja hipotekarnih zajmova išla je u pravcu odobravanja sitnih zajmova, jer je smatrala da je, tu i najveća potreba i da sitna gazdinstva nisu u mogućnosti, kao ona većega obima da se služe kreditima kod većih i solidnih novčanih ustanova. Prosječan zajam iznosi sumu od 16.500 do 47.500 kako u kome kraju. Ovaj maksimum u pogledu veličine zajma je ostvaren u Dunavskoj, a minimum u Vrbaskoj banovini. Zajam po jednom hektaru zemlje, kreće se od 2.300 do 4.200 dinara. Minimum je kod Vardarske banovine, a maksimum kod Primorske banovine. Odobreni zajmovi iznose procentualno od procijenjene vrijednosti 15,5 po sto do 25,5 po sto.

Bančina akcija u davanju zajmova je rasprostranjena na cijelu zemlju; njenim kreditima se koriste poljoprivrednici iz cijele zemlje. U krajevima većega posjeda, zajmovi, po visini, uzeli su veće razmjere, a u krajevima sitnoga posjeda i zajmovi su sitni. Zemljoradnik danas osjeća da nije usamljen, i da se za svoje potrebe u kreditnu, može obratiti ustanovi koja je samo za njegove potrebe i stvorena. Danas se već osjeća da je banka dobila kontakt i sa najudaljenijim i najzabačenijim selima u zemlji.

I kada se zemljoradnik bude vaspitao da vodi računa o svojim obavezama, onda će on osjetiti u punoj mjeri blagodat ove akcije. Zelenaštvo je uveliko suzbijeno, a interesna stopa u zemlji uveliko smanjena.

PRIVILEGOVANA AGRARNA BANKA I ZADRUGARSTVO.

Banka je u prošlom periodu vremena odobravalala srednjoročne kredite (lične kredite) g. tovo isključivo preko zadružnih ustanova, sa rokom ne dužim od tri godine. Stojeći na gladištu, da je najzdraviji i najkorisniji zemljoradnički kredit, u ekonomskom i etič-

kom pogledu onaj, koji se razvija preko zadružnih organizacija, prvi napori bančine uprave, još u početku rada, bili su upućeni u pravcu uspostavljanja najuže saradnje sa tim organizacijama. Bančin je krajnji cilj zemljoradnički kredit, ali u tome cilju i istovremeno, njen je krajnji cilj zadrugarstvo, prošireno na sve zemljoradnike, a na bazi zadružne etike i morala. Banka tome teži, i cijela njena akcija, ukoliko se ona odnosi na zadrugarstvo mora se razumjeti da je motivisana željom da i sa svoje strane doprinese, i ako nije zadružna ustanova, evoluciji u pravcu gore istaknutog ideala.

Kroz svoju reviziju zadružnih ustanova, bančine mjere su imale za cilj ispravku onih grešaka koje prijete zdravlju jedne zadruge.

Od početka rada Privilegovane agrarne banke pa do 31. decembra prošle godine, izvršeno je 1802 revizije zadružnih ustanova, i to pojedanput pregledano je 1846, po dvaputa 295, po triputa 20 i po četiri puta jedna ustanova.

Može se reći, bez ustezanja, da su ove revidirane zadruge, koje su održale poslovne veze sa bankom, dovele u ispravno stanje svoj rad i svoju poslovnu organizaciju. Jedan primjer ilustruje korisne posljedice ove akcije. Banka je svugdje tražila zavodjenje i striktno uplaćivauje na stalnu štednju i na udjele, u svakoj zadruzi. Pokazalo se statistički da su za nepunu godinu onaj broj zadruga od kojih banka ima podatke, povećali svoju stalnu štednju i udjele za skupa 19.000.000 dinara, i sa toliko ojačali svoju materijalno stanje i svoja sredstva za rad. Zadrugarstvo pokazuje znake mnogo jače aktivnosti.

ZA UNAPREĐENJE ZADRUGARSTVA

Svjesna značaja zadrugarstva za razvitak sela i velike njegove uloge u privrednom prosperitetu zemljoradnika, Kraljevska vlada, da bi pomogla akciju na unapređenju zadrugarstva u cijeloj zemlji, riješila je: da sumu od 4.000.000 dinara, koja predstavlja dividendu za prošlu godinu, na akcije Privilegovane agrarne banke koje pripadaju državi i Klasnoj lutriji, ustupi za stvaranje narcitog „Državnog fonda za pomaganje zadrugarstva“, pri Privilegovanoj agrarnoj banci.

Bančin upravni odbor, na svojoj prošloj sjednici riješio je, da se Kraljevske vladi predlože slijedeće mjere, koje bi obuhvatile jedan program u pravcu pomaganja zadrugarstva, i koji bi se izvodio upotrebom gornjih sredstava:

1. Potpomagale bi se nove zadruge novčano za smanjivanje režijskih troškova, za nabavku knjiga, materijalaj kasa itd. da ne bi rad otpočinjale sa velikom pasivom. Isto tako pružala bi se pomoć u cilju sniženja kamatne stope, na zajmove koje zadruge daju svojim članovima.

2. Pomagalo bi se održavanje zadružnih tečajeva sa predavanjima iz zadrugarstva i sa praktičnim vježbama, kako u svrhu propagande za osnivanje novih zadruga, tako i za poboljšanje rada i poslovanja u već postojećim zadrugama.

3. Dodjeljivala bi se izvjesna pomoć za učenike tečajeva iz sasvim mladih i materijalno još slabih zadruga.

4. Potpomagale bi se osnivanje šestomjesečnih zadružnih škola u Beogradu, Skoplju i Sarajevu u kojima bi se spremali poslovođe za zadruge,

po uzoru već postojećih zadružnih škole u Zagrebu i Ljubljani.

5. Podupirala bi se akcija za osnivanje „Visoke poljoprivredne zadružne škole“ u kojoj bi nastava trajala jednu godinu, u kojoj bi se spremalo tehničko zadružno osoblje.

6. Dodjeljivala bi se nagrade za obradu važnih temata iz oblasti zadrugarstva.

7. Dodjeljivalo bi se nekoliko godišnjih nagrada najboljim sekretarima-blagajnicima, odnosno zadružnim funkcionerima, čijim radom njihove zadruge pokažu najbolji uspjeh.

8. Otkupom popularno napisanih knjiga iz oblasti zadrugarstva i razdavanjem istih u narod, širila bi se ideja zadrugarstva, naročito u krajevima, gdje je ono u začetku.

SNIŽENJE KAMATNE STOPE NA ZADRUGARSTVO

U vezi postignutih rezultata u prošloj godini, proračuna plasmana u tekućoj poslovnoj godini, kao i o ukupnim prihodima i rashodima, koji će se u tekućoj poslovnoj godini postići, uzimajući za bazu diskontnu stopu Narodne banke 5 1/2 posto, kod koje banka ima poslovni kredit oko 200 milijona dinara, bančin upravni odbor,

na prošloj sjednici svojoj riješio je: da se kamatna stopa na zadružne zajmove snizi od 8 posto na 7 posto. Pošto zadružni zajmovi predstavljaju zajmove za tekuće potrebe zemljoradnika, uprava je željela da ove tekuće potrebe zemljoradnika zadovolji zajmovima sa izuzetno niskom stopom.

Spuštanje kamate na hipotekarne zajmove odlaže se iz razloga, što je ona za današnje prilike i po cilju za koji se hipotekarni zajmovi uzimaju, relativno povoljna. Hipotekarni zajmovi u glavnom, uzimani su radi isplate postojećih teških dugova i po kratkom roku i po velikoj interesnoj stopi. Mjenične dugove je seljak pretvorio u dugoročne, amortizacione, sa uveliko sniženom kamatnom stopom. S druge strane, za hipotekarno novčano tržište u zemlji mjerodavna je Državna hipotekarna banka, te Privilegovana agrarna banka u tome pogledu ne može prednjačiti. A i treba i mogućnost zaključivanja inostranih zajmova, dugoročnih, zalogom hipotekarnog bančinog portfelja, ne bi se smjelo onemogućiti spuštanjem kamatne stope, nesrazmjernoj onoj koja danas vlada na svjetskom novčanom tržištu za ovu vrstu plasmana.

Pregled događaja u svijetu

Najkrupniji događaj iz posljednjih dana jest pomorski sporazum, koji je postignut između Engleske, Francuske i Italije. Ovim je likvidiran francusko-talijanski nesporez, koji je u odnosima tih dvaju naroda stvorio bio jednu nezgodnu atmosferu. Sad će se moći stvoriti jedna znatno povoljnija situacija i jedna sasvim nova atmosfera, koja će u mnogome olakšati i ubrzati povoljno regulisanje i mnogih drugih problema, pred čijim se rješenjem nalaze ova dva naroda. Tme će se nesumnjivo znatno popraviti i opšti položaj u Evropi, koji je dosada bio dominantan francusko-talijanskim nesporezom i stvoriti znatno povoljniji uslovi za uspješan ishod sudbonosne opšte konferencije o razoružanju, koja će se održati u februaru iduće godine. Da bi ovaj sporazum postao sastavni dio Londonskog sporazuma, zaključenog između Engleske, Amerike i Japana, potrebno je da prethodno

bude dostavljen Sjedinjenim Državama, Japanu i britanskim dominionima i da od njih bude prihvaćen. Američki pretsjednik Hoover već je dao izjaviti, da se čitav svijet mora radovati ovom sporazumu.

— Engleska vlada imala je malu rekonstrukciju. Parlament je izglasao reformu izbornog reda.

— Njemački ministar inostranih djela posjetio je Beč, gdje je bio svečano dočekan. Njemačka vlada vodi pregovore sa socijalistima. Ovi ne žele ulaziti u vladin blok, ali, ako bi se pokazalo da vlada i njena većina misle ozbiljno na borbu protiv fašizma u Njemačkoj, socijalni demokrati izjavljuju, da bi imali računa pomagati tu vladu.

— U poljačkom parlamentu pretresa se nacrt ustavne reforme.

— Turski će se parlament raspuštiti.

Gospodi oko glasila „Katolik“

U prvi čas nijesmo smatrali nužnim da se osvrćemo na odnosno pisanje mjesnog katoličkog lista „Katolik“ od 22. februara ov. god. br. 8 u kojem se napada ovo Sokolsko društvo, što je na Čistu srijedu održalo u svojim prostorijama na Poljani Kralja Petra plesni vjenčić. Nijesmo htjeli da reagiramo iz prostog razloga, jer nećemo da se ime našeg društva iznosi i raznaša po novinama u polemike kakve svrhe. Ali, jer se „Katolik“ u svom broju od 1. marta o. g. ponovno o nas spotaknuo u ovoj stvari, odlučismo istupiti, a sve u svrhu da javnost, na koju „Katolik“ ovim svojim pisanjem apelira, bude tačno obavještena, što je na stvari.

Prije svega, valja nam istaknuti, da Sokolska društva uopće, pa tako i ovo naše, nisu nikakova vjerska društva, niti su bezvjerska, a niti protuvjerska, što niti ne mogu, niti smiju da budu, kad najveća većina njihovih članova pripadnici su bilo jedne ili druge vjere. Dakle, jer Sokolska društva nemaju ništa zajedničkog sa vjedom, onda ona nijesu ni pozvana da

se njome bave, t. j. niti da je propagiraju niti proganjaju.

Sa tog gladišta valja također promatrati sveukupni rad sokolski koji je jedino nacionalan i jugoslovenski.

Što se pak tiče specijalno naših priredaba prilikom Korizme, istaknuti nam je ovo.

Starija generacija, naime ona prijetna dobro znade, da se u ovim našim krajevima do pred svjetski rat nije plesalo kroz cijelu godinu, kako to danas biva, već se uz koju malu i rijetku iznimku plesalo jedino i isključivo kroz karnevalsko vrijeme. To je tačno. Ali vremena su se promijenila. Svjetski rat donio je sobom štošta što moguće nije baš najbolje i dobro, pa tako bez sumnje i ovo prekomjerno plesanje valja pripisati nedobrim ratnim posljedicama. No povratak u ranije predratno doba i stanje ne da se provesti kroz noć, pa zato valja o tome voditi računa i znati između više zala izabrati po mogućnosti ono najmanje. Kad se to uvaži, neće valjda nitko, pa ni gospoda oko „Katolika“ ustvrditi, da je već zlo dozvoliti mla-

dosti da se skuplja i prolazi u pristojnom i njoj odgovarajućem ambijentu i pod strogim nadzorom, pa bilo to i u korizmeno vrijeme, nego li da se skiče i da se zabavlja kojekuda i kojekako. Da je današnja mladež takva i da hoće da se zabavlja, a što opet barem za danas nemoguće je spriječiti, najbolji je dokaz, što isti Križari i „Križarice“, kojima je zabranjeno plesati u njihovoj križarskoj sredini, ipak plešu drugud, pa dolaze i u ovo naše društvo. Dakle kao što je slučaj da „Križari“ dolaze da plešu u Soko, tako da nije isključeno da bi sokolska mladost pošla da se zabavlja onamo gdje joj nema mjesta. A mi toga nećemo. Jednom riječi u Sokolskom društvu šibenskom, pleše se i u ovo korizmeno vrijeme, jer isto smatra to potrebnim u vlastitom interesu svojih članova, a nemoguće je da nekome prkositi, pa ni onima koji misle kao gospoda oko „Katolika“.

Uostalom ovo korizmeno plesanje nije nešto nova, već se to prakticira od više godina unatrag. Nego mi držimo da ova „Katolika“ hajka na naše društvo nije baš radi samog korizmennog plesanja i da mu nije svrha eventualno njegovo uklanjanje, već je to jedno od sredstava da ovom našem društvu naškodi i da proti istome radi među našim građanskim i težačkim svijetom.

Da je tomo tako govore slijedeće činjenice.

Prije svega ton i način pisanja takvi su da dobiva čovjek utisak, da se to, što se piše, ne piše da uvjeriš protivnika o štetnosti i nepodosnosti plesanja u korizmeno vrijeme. Jer kad bi to bio slučaj, stvar bi se raspravila mirno i bez žuč, a nebi se apeliralo na javnost, prikazujući ovo naše društvo zbog tog plesanja kao nedostojno da prima u svoju sredinu one koji tu spadaju.

Drugo. U broju od 1. marta o. g. osim što se u istom broju ovo naše društvo napada zajedno sa Masarykovim društvom „Kolo“ i „Jadranskom stražom“ zbog istog plesanja, ponovno i posebice napada se isto zbog iste stvari.

Konačno dok se naše društvo napada zbog tog plesanja, pa bilo i korizmenog, dotle mnoga šibenska časna gospoda i svećenici i njihovi istomišljenici, akoprem je po propisima rimokatoličke crkve plesanje uopće zabranjeno, doprinijela su svoj obol na pr. plesu društva „Krka“, pa bilo to i kupnjom srećaka, a da se nitko od njih nije sjetio Sokolskog plesa, koji im je također bio najavljen i primili su odnosni poziv.

Toliko o onome što se zna i vidi, dok ono podzemno i zakulisno rovanjenje protiv Sokolstva sa strane nekih, ostavljamo njima samima da o tom svom patriotskom radu obračunaju sa svojom nacionalnom savjesti i svjesti.

Pri zaključku, a obzirom na naše korizmeno plesanje, poručujemo gospodi oko „Katolika“, da bi moguće naše Sokolsko društvo bilo spremno da učini kakav ustupak u tom pravcu t. j. da ne priređuje plesne vjenčice u korizmeno vrijeme, pa makar imalo i kakve štete, (ne materijalne, jer se ulaznicom jedva pokrivaju troškovi tih vjenčica), ali prije toga molimo tu gospodu i njihove sumišljenike da pridu Sokolstvu i našem Sokolu, kamo i oni pripadaju kao ljudi nacionalni, a ne da osnivaju „Križare“, kojima je svrha da to Sokolstvo pobijaju. (Čitaj uvodnik „Katolika“ od 1. marta 1931. br. 9, na koji upozoruje svoje sumišljenike isti „Katolik“ u onom napadaju na naše društvo). Nego, jer mi dobro

znamo da oni neće k nama, plesalo se u Sokolu ili ne plesalo u ovo korizmeno vrijeme, to ih najljepše molimo da ovo naše društvo ostave na miru i da nas ne smetaju u našem radu, koji nije ni bazvjski ni protuvjerski, već je jedino i isključivo jugoslovenski, pa manifestirao se u nazočnom slučaju i u korizmenom plesanju.

Hoćemo još da opazimo, da se „Ljudi od vodstva“ (našeg društva) nijesu ni malo uzrujali niti se rasrdili na gospodu oko „Katolika“ zbog njihovog odnosnog pisanja, pače kako je već rečeno u prvi čas nije se ni pomišljalo odgovarati na onaj njihov ispad.

Sokolsko Društvo u Šibeniku

Šibenik, 27. februara

Odgovor „Jadranskoj Pošti“ na članak „Šibeniku to ne dolikuje!“

U „Jadranskoj Pošti“ od dana 25. februara t. g. izašao je članak pod naslovom „Šibeniku to ne dolikuje!“, pa bez obzira na samu naredbu br. VI. 23742 od dana 15. VI. 1830. koja se odnosi na uređivanje radnoga vremena u pekarama i bez obzira na njezine mane i nedostatke moramo, da se obazremo na nesočni članak otštampan u „Jadranskoj pošti“, gori navedeni i da gosp. piscu toga članka dokažemo, da ne samo, da njegov članak ne dolikuje, da brani Šibenik, nego da je u čitavoj svojoj suštini neozbiljan i bez ikakve stvarnosti i dublje podloge. Socijalna skrb u Splitu izdala je naredbu o radnjama i radu pomoćnog osoblja pod br. 23742 od dana 15. jula 1930. po kojoj se naredbi zabranjuje svaki rad u pekarama od 22 sata u večer do 4 sata u jutro. Razumije se, da je nedjeljni počinak potpuno usvojen i u nedjelju nema nikakova rada u pekarama sve do ponedjeljka do 4 sata. Pekari grada Šibenika i to ozbiljniji ljudi i vlasnici većih pekara, a ne oni koji peku valjda 5 ili 6 kg. kruha na dan, potuzili su se gosp. Banu, da ta naredba ne odgovara životnim prilikama grada Šibenika i to sa stvarnih razloga, koje diktira život i životne potrebe, moleći g. Bana, da tu naredbu zamijeni sa starom naredbom, koja je do tada vrijedila. Šibenski vlasnici pekara naveli su slijedeće razloge za to:

1. Ako počne rad tek u 4 sata u jutro u pekarama, dok se brašno prosije, dok se kruh umijesi, dok kruh ukisa, dok se kruh razreže, dok se kruh metne u peć i ispeče i dok se kruh malo ohladi, da ne može kruh biti gotov prije 8 1/2 ili 9 sati jutro.

2. Naveli su, da u gradu Šibeniku nema vode do 7 sati u jutro, pa one pekare, koje ne bi slučajno mogle, da se opskrbe dan prije vodom, morale bi čekati da voda dođe u 7 sati u jutro i tek tada mijesiti kruh, a taj bi mogao biti gotov, tek oko 11 1/2 ili 12 sati.

3. Naveli su nadalje, da je stanovništvo grada Šibenika većinom težačko i da težaci u jutro rano idu u polje, a u ljetno doba već u 4 sata, pak svaki seljak hoće, da uzme sobom u polje i komad svježega kruha, koga će on kroz dan jesti. Po ovoj naredbi on ne može, da uzme svježega kruha, jer će taj biti tek 8 1/2 pečen, a on će, težak, već biti daleko u polju u to doba.

4. U grad dolaze seljaci iz okolice koji prodaju na trgu mlijeko, jajne i druge predmete i gledaju, da što prije dođu svojim kućama, pak svaki nastoji, da u gradu kupi svježega

kruha, koga će odnijeti kući, jer na selu nemaju bijeloga hljeba, već crnoga kao što to selo običaje.

5. Naveli su nadalje, da iz Šibenika u jutro rano oko 5 1/2 sati idu parobrodi Jadranske Plovidbe u okolicu i da mnoga sela i trgovci iz sela nabavljaju kruha iz grada; a pošto parobrodi putuju u 5 1/2 sati a kruh se u to doba počinje tek mijesiti, to nije moguće, da parobrodi raznesu kruh u sela i okolicu, već jedino tvrde od dan prije.

6. Naveli su nadalje, da i građanstvo ima napokon pravo, da u jutro kad pije kavu i nešto zalaže prije nego li polazi na rad dobije koru svježega hljeba, a ne tvrdog od dan prije, a na građanstvo ipak treba imati obzira, (a ne kako to misli gosp. pisac navedenog članka, da treba paziti samo na dva tri radnika, a na čttavi drugi narod koji snosi sve terete i dužnosti kamenom u rebra.)

7. Naveli su nadalje, da je sama naredba štetna i po radnike, jer će radnici u to doba kad nemaju posla u večer mjesto na svoj posao, ići po kavanama i gostionicama, a dabome i izgubiti pri svome poslu, a sama naredba opet nameće im 2 sata više rada, nego li je stara naredba namitala. To su stvarni razlozi, koje su ozbiljni i čestiti poslodavci grada Šibenika istakli g. Banu, a koji su razlozi sami po sebi u istinu takove prirode, da im treba podati osobite pažnje i osobite brige, jer nova naredba nosi sobom u ekonomskom i trgovačkome pogledu dosta štete gradu Šibeniku, što jasno izbija iz istaknutih razloga, koje su poslodavci iznijeli gosp. Banu. Celokupno građanstvo grada Šibenika usvaja ove razloge, koje su i poslodavci gosp. Banu iznijeli, a na građanstvo kako smo već rekli treba uzeti obzira, jer 17.000 duša koje Šibenik ima, ipak treba poštivati i uzeti njihove želje u obzir. Da vidimo ko stoji uz gosp. člankopisca u „Jadranskoj Pošti“? Građanstvo ne, od poslodavac jedan ili dvojica, od radnika pekarskih, kojih ima 23 u Šibeniku, 3/4 su za staru naredbu, a tek 1/4 za novu naredbu.

Trgovci, društva, parobrodarska društva, radnici i seljaci, svi su za staru naredbu, jer to traži interes sviju. Koga onda može, da zastupa gosp. člankopisac, koji misli u svojoj glavi, da njegov članak i 6 radnika, koje on zastupa, podižu Šibenik na nekakvi kulturni nivo zato što bi ovo 6 radnika spavalo ili eventualno sjedilo u kavanama mjesto, da radi obnoć? Kada bi kultura i napredak sastojao u tome, da 6 radnika pekarskih spava obnoć i da bi ta okolnost bacila Šibenik na stotine godina napred, onda mi potpisujemo koliko god nas u Šibeniku ima, neka to 6 radnika spava 20 sati na dan, sve do svoje smrti, a mi ćemo ih badava hraniti. Treba, da znade g. člankopisac, da je ova naredba proti koje govore pekari u Šibeniku, provedena jedino u Primorskoj banovini, a ni u jednoj drugoj banovini nije provedena, pa ni u Zagrebu, ni u Ljubljani, ni u Beogradu.

Ideja, da se ukine noćni rad, lijepa je, ali nerastvariva. Trebalo bi onda ukinuti i željeznice koje obnoć putuju i parobrode, zatvoriti sve restauracije i sve kavane, zatvoriti sve industrije i sva velika poduzeća, gdje se rad bez ogromnih šteta ne može prekinuti. Sve bi to trebalo ukinuti i uvesti novu naredbu za svijuu, e da budemo konsekventni. Zašto baš konsekventnost da bude kod pekarskih radnika i u Primorskoj banovini, a kod nijedne

druge klase radnika i nigdje drugdje u zemlji, da ne bude provedena.

Kavane dakle treba zatvoriti u 10 sati u večer, isto tako hotele i kazališta, kinematografe, željeznice obustaviti i parobrode pustiti u liniju tek pri izlazu sunca. Eto, tako zamišlja člankopisac „Jadranske Pošte“ nrediti sadanje društvo. I ako on kaže, da Šibenik prima veselo naredbe, mi mislimo, da je zbilja i ovu primio člankopisac „Jadranske Pošte“ previše veselo i da nas je poslužio jednim zbilja veselim člankom.

Malo više ozbiljnosti i realnih pogleda na život i potrebe života, a to dolikuje ne samo Šibeniku, već svakome ozbiljnome gradu i građaninu. Jedino rad i samo rad će nas spasiti!

Svakako bismo rado znali ime gosp. člankopisca u Jadranskoj Pošti e da ga upoznamo po perju, kada ga po pjevanju ne možemo, da upoznamo. U ostalom. poslodavci, pekari u Šibeniku novom naredbom ne gube ništa, dapače prišteđuju, jer ne moraju, da troše obnoć svjetlost; ali je naredba kao takova štetna po samo građanstvo i po sami grad Šibenik, jer će poslodavci u Šibeniku prodati na hiljade kilograma manje kruha, nego li su ga prije prodavali, a to je za sveopću privredu ipak jedan udarac, zato se pekari poslodavci ljute.

Tako treba prosuđivati ovakove momente, a ne floskulama i kojekakvim krilaticama izlaziti u svijet od kojih niko nema koristi.

Ovoliko za sada gosp. člankopiscu u „Jadranskoj Pošti“, dok ćemo dalje nastaviti drugi put.

Nekoliko pekarskih poslodavaca.

Privred.-kulturna Matica

Prilozi

Da počasti uspomenu g. de Darinke Kulišić priložio je Dr. N. Subotić u Šibeniku din. 100; Boško Popovac u Metkoviću, u mjesto čestitke O. Motodiju Šeatu, admin. parohije u Metkoviću, o tridesetgodišnjici njegove svešteničke službe din. 30; Marko Ilić Šibenik, da počasti uspomenu smrti Ines ud. Milić rođ. Wajjard din 20.

Jubilarnе marke na uspomenu desetgodišnjice Ujedinjenja

Čisti dobitak ide za uređenje našeg ratnog groblja kraj Parize.

G. ministar saobraćaja odlučio je, da se jubilarne marke na uspomenu desete obljetnice Ujedinjenja puste u saobraćaj s danom 1. aprila ov. god. i to da važe do 30. septembra 1931. godine. Ove će se marke izdati u nominalnoj vrijednosti od 50 para. 1 din. i 3 dinara, a prodat će se marke po 50 para za 1 dinar, marke od jednog dinara za 2 dinara, a marke po tri dinara za 4 dinara. Ovaj vizak preko nominalne ide u korist rezervnih oficira i bivših ratnika za uređenje ratnog groblja u Francuskoj kraj Pariza.

Predavanje Narodne Ženske Zadruga

Šibenska Narodna Ženska Zadruga odlučila je da održi u gradu niz predavanja o različitim aktualnim pitanjima društvenog života. Prvo takovo predavanje održala je u dvorani Sokolskog društva gđa Mileva Defilipis o ženskom pokretu i njegovim zadacima. Predavačica je na vrlo interesantan način prikazala ideološku stranu ovoga danas jakog pokreta u svijetu, pozvavši na kraju i šibenske žene da se priključe zajedničkoj akciji svih žena svijeta za ostvarenje njihovih prava u društvu. Gđa Defilipis osvrnula se također opširno na problem materinstva. Na kraju svog zanimljivog predavanja predavačica je bila živo pozdravljena.

NAŠI DOPISI

Vrlika, 29. februara

Smrt jedne odlične gospode.

Umrila je gđa Darinka Kulišić. Rođena u uglednom domu Kulišića, koji je našem narodu dao zaslužne nacionalne radnike i borce, gđa Darinka bila je dobra supruga dugogodišnjeg vrličkog ljekara, dra Sime Kulišića, koji je umro prije nepune dvije godine.

Rana smrt ove odlične i opšte uvažene gospode izazvala je žalost Vrlike i njene prostrane opštine.

Njenoj braći, gg. Krsti i Mirku, naše iskreno saučestje u njihovoj tuzi!

Голубић, 23. фебруара

Прошла је година дана, како је међу школском дјецом основан подмладак Црвеног Крста. Да би та добродушна створења схватила значај тога човјечног удружења, држана су предавања, читао се послије поуке „Гласник П. дрв. крста“, додавајући увијек опсежно разјашњење. Дјецљени су им летици на читање. Недавно су свечано им раздијелили дарови америчке дјеце. Родителјима се говорило, кад се год пружила прилика за то. Хтјело се набавити шишаћу машину, да се смањи постотак ушју и гњиде. Но како није било новца ни за претплату на „Гласник“, то је тај план морао отпасти. Ипак су се наставници ове школе сада чврсто рјешили, да створе услове за школску кухињу, јер се у текућим мјесецима по сеоским кућама налазе најбједнији залгаји. Упућени су зато апели школама у роднијим крајевима. Главни одбор шаље посуђе из Београда... Само дјечи родитељи ама ни мрднути! (Изнимкама особита част!) Не уплаћују за своју дјецу ни мизерну чланарину од педесет пара мјесечно. Не само да не плаћају, него се и некако чудно мргде, макар да им се ствар најбешпе препоручује. Шта више, један од њих — којем сам јесенас дебелу половицу сата говорио о Црвеном Крсту: — шаље некидан по свом дјетету (!) једној наставници, на неком прљавом парчету папира, овакав меморандум: „Молим вас госпојце каквасу шо вајек 3 дин. (чланарина за 6 мјесеци, коју он није никада послао!) за Црв. Крст“

Има и других случајева... Познато ми је, да Црвени Крст не стоји много боље ни по другим мјестима, а то је жалосна чињеница. Да је среће, сав би наш сеоски свијет морао бити у том удружењу, јер би му оно рабљавило многу горку чашу.

Наведено је држање судбоносно! убија полет код младих учитеља, који су врло често прожети истинском вољом, да се залажу за општу ствар. Упливише и на њихову званичну дјелатност међу она четири вида, те они губе вољу, да с љубављу одгајају ваљану омладину.

Наш сељак треба већ једном да увиди, да је настало туђинских бирократских наукова! Он треба да је свијестан, да његову дјецу васпитавају савјесни, поштени и школовани органи, којима треба да братски и пријатељски пружи руку, и да с њим сарађује на стварању доброг подмлатка, јер је то будућност наша.

Управитељ школе

У Косову, 23. фебруара

Двије културне свечаности на далматинском Косову. — Овдје у

Косову постоји Подмладак Црвеног Крста, у коме су зачлањени ученици основне школе. Прошле недјеље био је први јачни наступ овог Подмлатка Ц. К.

Приказали су „Снегулицу“ драматизовану Грмозу причу, по Златимиру Шпољару.

Приредба је веома успјела. Од претстављача треба нарочито истаћи ученицу Марију Петровић, из Издаља, у насловној улози. Остали „глумци“ били су такође на свом мјесту.

На свршетку било је много одобравања малим претстављачима.

Послије овога приказале су ученице косовске школе, драматску слику Исаије Петровића: „Наше бановине“. Ученице у живописним народним ношњама, биле су бурно поздрављене и непрестано изазиване на поворницу.

А друге недјеље (22. II.) имали су Косовљани другу културну приредбу.

Уважени предавач и просвјетни радник г. Стјепан Роца, одржао је три предавања с пројекцијама.

Прво је предавање било изјутра, за школску дјецу, о нашим градовима и мјестима, дуж читаве наше обале, од Сушака до Котора.

Послије овога дјеци је приказан живот Њ. В. престолонаследника Петра и принчева Томислава и Андреја.

Кад је предавање било завршено, г. Роца дијелио је ученицима поучне књиге.

Поподне одржана су два предавања. Једно о Јужној Србији, за коју је предавач рекао, да је лијепа као pjesма. Друго је предавање било о стварању Југославије. Једно и друго предавање било је помно саслушано од преко 500 присутних Косовљана.

И сад је послије предавања, г. Роца дијелио поучне и забавне књиге.

Ми Косовљани много смо захвални мјесном учитељском особљу а особито управитељу Латковићу и гђи учитељици Д. Златовић, на њихову заузимању, да се у ово зимско доба разонодимо, а успут и просвјетљујемо.

Такође, нарочита хвала нек је г. проф. Стјепану Роци, који није жалио ни труда ни трошка, да нам покаже пројекције, које су за наше мјесто нешто сасвим нова.

Косовљанац

Модрино село, 28. јануара,

Господине уреднице! Молим Вас да ми уврстите у Ваш цијењени лист, ово пар ријечи, па да и други свијет зна у каквим приликама ми живимо.

Моје село припада општини Кистањској, које у своме подручју има једанаест (11) села, а само пет (5) школа и баш 1 у вароши Кистање, 1 у селу Ивошевцима, 1 у Ервенику доњем, 1 у Бјелини и 1 у Добропољцима.

По броју ових школа можете да судите у каквом смо стању.

Ако је истина што ученици говоре да се просвјетом иде к слободи и напретку, онда, иако нисмо више под туђинском власти, ми нисмо још слободни, а још мање смо напредни, јер код нас просвјети још нису отворена врата. Наш тежак, неписмен, живи у мраку незнања, па га због тога бије свака невоља. Он не гледа на своје очи, већ кроз туђе. Он нема снаге да одмах одмјери ријечи и дјела других, прому-

ћурнијих и лукавијих и окретнијих људи, нарочито оних из града.

То се не би догађало, кад би сваки тежак знао да чита, рачуна, мисли и прати, читајући новине како се живи и ради у другој земљи, у другим крајевима наше земље.

Скоро сваки наш човјек са села схваћа колику вриједност има школа, па настоји да му се у селу подигне и отвори школа. Али ми смо сиромашни да сами од себе подижемо лијепе зграде за школе, какове сад Краљевска влада прописује, и да стигнемо остала села, у којима је школа отворена прије 30 до 40 година.

Читам у „Гласу“ поруку нашег господина начелника, да нам бановина пружа обилату помоћ за школе. Ето, тај ме глас весели, да се је и за нас загријало срце сплитске господе.

Сад сам сигуран, да ће, чим прољеће гране и зелена се гора листовима заодјене, да се почне са градњом школа, не једноразредних, већ троразредних и четвороразредних и у Модрину селу, Парчићу, и у Нувићу, и у Колашцу, и у Биовичину селу, у коме је школа већ заснована, а сам Бог зна када ће се довршити.

Други ћу Вам пут писати мало опширније о тужној историји школе код Петрове цркве.

Ако не преваре наде, па, нам се отворе школе по свим селима, наше Буковице, као што је то по острвима и приморским мјестима, неће наш сељак бити присиљен да се потуца по свијету, од немила до недрага, да заради кору хљеба, већ ће моћи, јер ће знати, да лијепо и напредно ради и живи код своје куће, и задовољан чита добре књиге и новине које га упућују на разуман рад.

Љ. Т. Кр.

Stara Straža, 24 II.

Upretprošlom broju „Glasa“, štampan je jedan dopis, na ime Kotara, u kom se prikazuje potreba једног новог пута из Радућица у Паdene.

Ne znamo, da li je dopis poslat iz Kotara, ali znamo, da Kotari ne traže taj put, niti im je on potrebit.

Ima stanica Stara Straža, koja je svima zgodnija. Bliža je Kninu, gdje se kupuju i mogu kupiti mnoge stvari. Ta stanica ima magazin i rampu za utovar i istovar robe. Osim toga ima plac za vagonске pošiljke, koji su kupili trgovci kistanjski N. Janković i M. Budimir. Taj je prostran i s njim se mogu i drugi poslužiti mnogo jeftinije, nego što se plaća stожарина željeznici.

Toga nema u Pađenama, niti bi se moglo dobiti zemljišta blizu kolo-sjeka, već daleko od istog, tako da bi se roba morala prevoziti s kolima do placa, na kome bi se istovarila.

Put, koji se препоручује у „Гласу“, не би био zgodan за Кистање, а за друга мјеста станца Паdene и не долази у обзир. Јер, на примјер, Benkovac не добија робу преко Паdena, него на Biograd, n. m. или Skradin. Tuda im je bliže.

В.

Knin, 3. III.

Potrebne su što češće revizije rada opštinskih uprava i vijeća — Prvih mјесеци nakon 6. јануара ostao je један мали ventil, kroz koji su bivši partijsko-lokalni korteši mogli да даду одушка својим укorenjenim осјецајима partijsko-lokalnih strasti.

Taj ventil sastojao se је u tome, što је vlast преко sreskih načelnika često konsultovala bivše političare

prije imenovanja ili izmjene pojedinih opć. uprava i vijeća. Zbog toga su ti bivši političari sve svoje sposobnosti uložili u borbu oko opštinskih uprava i vijeća.

Razumije se, da te borbe nijesu vodene kuglicama, već raznim tužbama, žalbama, predstavkama itd, u kojima su nastojali да докажу sposobnost svojih ljudi а ne sposobnost i neispravnost protivničkih.

Kraljevska Vlada i Kraljevska Banska Uprava postigle su kroz ove dvije godine да i kroz pomenuti ventil nema šta više да одушва, јер се је за svaku tužbu, žalbu или predstavku tražilo да bude pismena и potpisata, да sadrži stvarne dokaze пак се је samo по takovim zavađao postupak.

Svaki taj postupak uključivao је u sebi reviziju opštine sa strane Kr. Banske Uprave. Izvјeštaj о reviziji bio је јаван, јер се је morao pročitati на vijeću dotične opštine, gdje је pristup svakom općinaru slobodan.

Kao u svim ostalim opštinama, tako се је i u našoj kroz ovo dvije godine vodila pomenuta borba. Špartalo se, dogovaralo, pricalo, obetalovalo и podržavali се ljudi да budu odjeljeni u grupe prema shvaćanju prije 6. јануара; dok nije provedena revizija i u ovoj opštini sa strane Kr. Banske Uprave по Velikom Županu gosp. Sikiriću на osnovu tužbe и predstavke nekolicine bivših partijskih korteša.

Izvјeštaj о ovoj reviziji pročitao је na sjednici opštinskog vijeća, nakon čega ustao је vijećnik адвокат Dušan Rašković, koji је također podnosio žalbu Kr. Banskoј Upravi и u istoj se slagao u једној tačci sa potpisnicima tužaba и prestavaka proti opšt. uprave и vijeća, те zatražio riječ и postavio slijedeći predlog:

„Opštinsko vijeće, по pročitanoј izvјeštaju о reviziji djelovanja oве opštine konstatuje из izvјeštaja apsolutnu и brižnu tačnost и skrb opštinske Uprave u poslovima, koji су по prestavci nekih građana bili предмет revizije;

Konstatuje dalje, да је pod upravom današnjeg načelnika g. Veljka Pokrajca stanje opštine svедено на dobro те да су olakočeni tereti opštinnara znatnim sniženjem postotaka prizreza и ostalih nameta.

To utvrđujući, vijeće odaje priznanje opštinskoј upravi, а posebno g. načelniku за taj и takav rad“.

Nakon ovoga svak је umukao и nastao је mir u ovoj opštini, јер је otpao oslonac bivšim političkim kortešima s једне и s druge strane за održavanje ljudi по grupama prema bivšim partijama.

Mišljenja sam, да bi Kr. Banska Uprava по mogućnosti što češće provodila revizije rada opštinskih uprava и vijeća, па и bez tužaba и prestavaka, јер је то najuspjeliji način, kojim се stižavaju и ugušavaju bivše partijske strasti а нарочито u manjim gradovima и varоšима.

К. О.

Požurite spretplatом за 1930. godinu, јер će vam biti teško kad се dvije godine sustignu. Sramota се obliјeniti и upustiti ovako jeftin list. Niko се ne može pravdatи да nema čime да plati, јер mi ne tražimo od siromaha sve najedanput.

NOVA ŠTAMPARIJA — ŠBENIK

NIKOLA ČIKATO — Zastupnik.